

12. Негодченко В. О. Діяльність органів внутрішніх справ щодо попередження злочинів у сучасних умовах: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – Х., 2003. – 180 с.
13. Новиков М. М., Зайцева Т. Г. Правові аспекти забезпечення психоемоційної стабільності працівників ОВС України // Нормативно-правове забезпечення проходження служби в органах внутрішніх справ. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 194 с.
14. Погрібний І. М., Куракін О. М. Деякі аспекти зміцнення законності в діяльності органів внутрішніх справ // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2001. – Вип. 16. – С. 203–207.
15. Соціально-психологічний аналіз причин порушення дисципліни та законності в органах внутрішніх справ: Науковий звіт НДЛ «Соціальна і психологічна робота в органах внутрішніх справ». – Х.: Ун-т внутр. справ, 1998. – 115 с.
16. Сливка С. С. Філософсько-правові проблеми професійної культури юриста: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.12. – Львів, 2002. – 405 с.
17. Терещенко Л. В. Запобігання злочинів, пов'язаних з посяганням на життя працівників міліції // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 1996. – № 2. – С. 223–227.
18. Шалгунова С. А. Кримінально-правові та кримінологічні заходи попередження хабарництва серед співробітників органів внутрішніх справ: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – К., 1999. – 203 с.
19. Banton M., *The Policeman in the Community*. – London: Tavistock, 1964. 20. Klockars, C.B. 'The Dirty Harry Problem' in F.A. Elliston and M. Feldberg «Moral Issues in Police Work». – Totowa, New Jersey: Rowan and Allanheld, 1985.

УДК 343.24(477)

В. П. СЕВОСТЬЯНОВ,

*канд. юрид. наук,
член Координаційного бюро АПрН України
з проблем кримінально-виконавчого права,
доц. каф. кримінального права і кримінології
ННПЕС ХНУВС*

ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Як свідчить досвід розвинутих країн, загроза існуванню будь-якої держави залежить від наявності і розвитку внутрішніх конфліктів, неспроможності різних гілок влади на різних рівнях реалізації своїх повноважень забезпечити внутрішню стабільність.

Зростаюча нестабільність в економіці, політиці, соціальній сфері, ускладнення міжнародних, міжнаціональних, міжконфесійних відносин, криміногенної обстановки та інших факторів обумовили актуальність проблеми безпеки людини, суспільства і держави, від зовнішніх та внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності.

Безпека існуючої кримінально-виконавчої системи (далі – КВС) України є складовим елементом системи національної безпеки держави і має складний і мало досліджений зміст. У науці кримінально-виконавчого права окремі вчені роз-

глядали серед проблем безпеки в першу чергу безпеку засуджених і безпеку персоналу, тобто поза зв'язком з більш загальною категорією «безпека кримінально-виконавчої системи» (В. М. Анісімов, О. І. Зубков, Ю. І. Калінін, М. О. Стручков, С. Ф. Хохряков, В. І. Селіверстов, О. В. Філімонов, М. П. Мелентьев, М. І. Брезгін). Слід зауважити, що зазначені вчені працювали в соціально-політичних та історичних умовах минулого сторіччя і їх роботи мали відповідні грифи обмеженого доступу. Тому актуальність означеної проблеми обумовлена не тільки недостатнім ступенем її наукової розробки, а також місцем і роллю кримінально-виконавчої системи в загальнодержавному механізмі боротьби зі злочинністю.

Загальною метою статті є постановка

питань щодо розробки теоретичних основ безпеки кримінально-виконавчої системи України, оцінки її ролі і місця в загальнодержавному механізмі боротьби зі злочинністю, а також визначення основних діючих внутрішніх і зовнішніх факторів загроз безпеці кримінально-виконавчої системи України на різних її рівнях.

Коли мова йде про безпеку-будь якої системи, слід з'ясувати основні поняття, які повинні використовуватися у відповідних дослідженнях або науковій, законодавчій і практичній діяльності.

На жаль, діюче законодавство України не містить відповіді на питання, що є «система національної безпеки», для ефективного функціонування якої необхідно створити нормативно-правову базу, як це передбачає ст. 10 Закону України «Про основи національної безпеки України» [1]. У ст. 1 цього закону здійснена спроба визначити такі терміни: «національна безпека»; «національні інтереси»; «загрози національної безпеки»; «військова організація держави»; «правоохоронні органи».

Тобто, ретельно визначаючи в законі правові основи, об'єкти і суб'єкти національної безпеки, принципи її забезпечення, пріоритети і загрози національним інтересам і національній безпеці України, а також основні напрямки державної політики з питань національної безпеки, законодавець залишає питання про поняття «система національної безпеки» відкритим.

Більш цього, Указом Президента України від 04. 11. 2008 р. № 997/208 «Про деякі заходи щодо забезпечення скорочення витрат Державного бюджету України на утримання органів управління» передбачається ліквідувати Національний інститут проблем міжнародної безпеки, який готував фахівців за спеціальністю: 21.01.01 – основи національної безпеки держави; 21.01.03 – гуманітарна і політична безпека держави; 21.03.02 – регіональна безпека держави; 21.03.03 – геополітика, і розробляв наукові основи політики, права і законодавства в сфері національної безпеки [2].

Незважаючи на досить поширене використання поняття «система», дотепер не існує загальноприйнятого його визначен-

ня. Тлумачний словник визначає його як: 1) порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь; 2) сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спеціальною ознакою, призначенням; 3) будова, структура, що становить єдність закономірно розташованих і функціонуючих частин [3].

Спираючись на єдність об'єктів національної безпеки і системи кримінальної юстиції – «людина і громадянин, суспільство і держава», доречно навести термін, який використовується в Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 08. 04. 2008 р. № 311/2008: «Система кримінальної юстиції – це кримінальне, кримінально-процесуальне та кримінально-виконавче законодавство, а також органи та установи кримінальної юстиції, які розглядають кримінальні справи, інститут державних обвинувачів (прокуратура), органи, наділені повноваженнями проводити досудове розслідування, органи та установи виконання кримінальних покарань, адвокатура» [4].

Якщо розглядати кримінально-виконавчу систему України як складову частину системи кримінальної юстиції, то вона згідно з вищезазначеною дефініцією повинна обмежуватися тільки двома компонентами - кримінально-виконавчим законодавством та органами та установами виконання кримінальних покарань.

На наш погляд, вищезазначені складники є тільки фундаментальними системоутворюючими елементами кримінально-виконавчої системи – правовими й інституціональними, кожний із яких має окремі мету, зміст, структуру, форму, зв'язки, засоби, методи, умови існування тощо. При цьому спроба виокремити відповідну галузь законодавства й органи та установи виконання покарань у самостійну систему також некоректна, бо всі означені галузі законодавства мають існувати в комплексі, а діяльність органів і установ виконання покарань як державних інсти-

туцій регулюється цілою низкою інших галузей права.

Розвиток теорії і практики виконання кримінальних покарань, як в історичному, так і в сучасному аспектах, здійснюється в умовах постійної боротьби прихильників репресивного (карального) і гуманістичного (виправного) підходів до визначення місця і виду кримінально-виконавчої системи в загальній системі безпеки окремої держави. Але кожна модель установи виконання покарань відповідає реальним економічним, політичним, ідеологічним можливостям суспільства на відповідному рівні його розвитку.

Кримінально-виконавча система України, спираючись на ст. 50 Кримінального кодексу України, яка встановлює, що покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених (підкреслено нами – В.С.), а також запобігання вчиненню нових злочинів, як засудженими, так і іншими особами» [5], поєднує в собі обидва вищевказаних підходи.

Деякі вчені, стверджуючи, що кримінально-виконавчій системі України притаманні всі ознаки системного явища, пропонують визначити її як сукупність органів та установ держави, що здійснюють діяльність з виконання кримінальних покарань, наділені спеціальним статусом та перебувають у відносинах субординації між собою [6] або як Органи та установи виконання покарань, що утворюють кримінально-виконавчу систему України, діяльність якої регламентується КВК України, законами й актами Президента України та Кабінету Міністрів, іншими нормативно-правовими документами [7].

Відомий російський учений О. І. Зубков вважає, що до кримінально-виконавчої системи входять не тільки органи та установи, що виконують покарання, а також значна кількість установ, організацій, навчальних закладів, науково-дослідних центрів, лікувально-оздоровчих баз та інших структур, які забезпечують функції кримінально-виконавчої системи [8].

Інші автори, поєднуючи кримінально-виконавчу систему із законодавством, під-

креслюють, що «ані відповідна галузь права, ані система, на яку законодавством України покладена функція виконання покарань, ніколи не мали власної писаної історії» [9].

Погоджуючись з усіма авторами, тому що вони розглядали кримінально-виконавчу систему в різних площинах, слід зауважити, що реформування радянської виправно-трудової системи до кримінально-виконавчої системи України розпочалося закладений за часів СРСР [10].

Один із засновників виправно-трудового права М. О. Стручков, розглядаючи виправно-правову систему як соціально-правову систему виправлення осіб, які скоїли злочини, окрему увагу звертає на те, що виправна система будь-якої держави відповідає суспільному устрою, який її створив... У той же час вона складається під впливом, перш за все, таких факторів, як політика, законодавство, наука (підкреслено нами – В.С.). Виправна система базується перш за все на положеннях кримінальної та виправно-трудової політики, є об'єктом правового регулювання і соціального управління, наукового вивчення та теоретичної розробки. У вигляді самостійного соціально-правового комплексу вона входить до більш широкої системи заходів, які вживаються в країні в інтересах боротьби зі злочинністю та виходять за рамки, визначені вимогами тільки кримінальної та виправно-трудової політики. Ця система спирається на соціальну політику держави [11].

М.О. Стручков цілеспрямовано наголошує на тому, що сама назва «виправна система» базується як на відображенні мети кримінального покарання – виправлення осіб, які скоїли злочин, такі ґрунтуються на соціальній політиці держави, крізь кримінальну і виправно-трудову політику.

Тому поняття «кримінально-виконавча система» значно звужує сферу відносин, які виникають у процесі виконання кримінальних покарань і не відображає основної мети покарання – виправлення засуджених.

Спробу визначити поняття та шляхи розбудови сучасної, нової, самостійної пенітенціарної системи України, яка не тотожна кримінально-виконавчій або виправно-трудої системі, здійснював відомий український учений-новатор Г. О. Радов (1949-1999). У своєму проєкті доктринальної моделі Закону «Про пенітенціарну систему України» він сформулював таке поняття цієї системи: «пенітенціарна система України являє собою цілісне, функціонально-інтегральне утворення повноважних суб'єктів державного управління, місцевого самоврядування, інститутів громадського суспільства та їх узгоджених дій по забезпеченню ресоціалізації засуджених» [12].

При цьому Г. О. Радов пропонував включити до кола суб'єктів пенітенціарної системи: Державний пенітенціарний комітет, регіональний пенітенціарний комітет, органи місцевого самоврядування, пенітенціарний суд, пенітенціарні установи, прокуратуру, органи внутрішніх справ, органи охорони здоров'я, підприємства, організації, установи державної і недержавної форми власності та їхні трудові колективи, об'єднання громадян, засоби масової інформації; тобто в спеціальному законі визначити шляхи максимального і ефективного використання у справі ресоціалізації злочинців усього національного потенціалу, об'єднання з цією метою зусиль і координації дій усіх суб'єктів соціального життя, відповідальних за досягнення безпеки людини, держави і суспільства [12].

Такий підхід до створення пенітенціарної системи підкреслює її поліфункціональну сутність та зміст, визначає основні напрямки створення її правових та інституціональних засад, а в подальшому безумовно сприяє усуненню питання про поняття та безпеку кримінально-виконавчої системи, що реформується.

Цьому напрямку відповідають численні ініціативи керівництва Державного департаменту України з питань виконання покарань, його територіальних органів управління, багатьох начальників установ виконання покарань. Але адміністратив-

но-управлінські рішення, які не спираються на відповідні політичні, правові, інформаційні і матеріально-технічні ресурси, не в змозі подолати загальні проблеми безпеки кримінально-виконавчої системи України.

Серед них найбільш відомою є суперечність досягнення мети виправлення засуджених до позбавлення волі в умовах злочинного середовища. Тобто, шлях створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених повинен передбачити створення для них такого соціуму і побутових умов життя, які за своєю суттю спроможні сприяти заміні негативного соціального стереотипу на позитивний. На цю обставину звертає увагу законодавець у ст. 1 Кримінально-виконавчого кодексу України (2003), підкреслюючи, що, в першу чергу, для досягнення мети захисту інтересів особи, суспільства і держави потрібно створити умови для виправлення і ресоціалізації засуджених» [13].

На цей час установлена законодавством гранична чисельність персоналу Державної кримінально-виконавчої служби (33% від загальної кількості засуджених) [14], а також рівень фінансування утримання засуджених не дозволяють навіть зменшити загрозу постійного тиску злочинного середовища як на інших засуджених, так і на персонал, який постійно працює в установах виконання покарань.

Як стверджується в п. 58 Мінімальних стандартних правил поведінки з ув'язненими, метою та виправданням вироку до тюремного ув'язнення або взагалі до позбавлення волі є, врешті-решт, захист суспільства та запобігання злочинам, які загрожують суспільству. Цієї мети можна досягти лише тоді, коли по закінченні терміну ув'язнення, повернувшись до нормального життя в суспільстві, правопорушник стає не тільки готовим, але і спроможним підкоритися законодавству і забезпечити своє існування [15].

Руйнування колишньої виправно-трудої системи України та перебудова її на кримінально-виконавчу почалась, як відомо, одночасно з розпадом СРСР.

Зміна системи видів кримінальних покарань, ліквідування системи загальноосвітнього та професійно-технічного навчання засуджених до позбавлення волі, безробіття та відсталість виробництва підприємств виправних установ, скорочення фінансування наукових програм і ліквідація Київського інституту внутрішніх справ, який був головним навчальним закладом у системі виконання кримінальних покарань, ніяк не сприяли створенню нової, сучасної кримінально-виконавчої або пенітенціарної системи України, яка була б спроможна виконати завдання щодо виправлення і ресоціалізації засуджених.

Тому, виникає кілька важливих питань.

По-перше, якщо Законом України від 23.06.2005 р. «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» на відповідну службу «покладається завдання щодо здійснення єдиної державної політики (підкреслено нами – В.С.) у сфері виконання кримінальних покарань» [16], то в чому полягає ця «політика»? Хто повинен її розробляти та нести відповідальність за результати її здійснення?

По-друге, якщо Кримінальний кодекс України в ст. 60 визначає мету кримінального покарання як виправлення засуджених [5], то чому цієї мети немає в Кримінально-виконавчому кодексі України або серед завдань Державної кримінально-виконавчої служби? Які умови створює держава для виправлення і ресоціалізації засуджених?

Ці та інші питання, безумовно, слід віднести до зовнішніх факторів, які суттєво впливають на безпеку кримінально-виконавчої системи України як цілісного, функціонально-інтеграційного утворення, але в значній більшості виправних колоній завжди існують і будуть існувати специфічні для кримінального покарання у вигляді позбавлення волі численні внутрішні фактори, які впливають на безпеку кримінально-виконавчої системи з боку «тюремного суспільства».

До кола основних внутрішніх факторів загроз безпеці кримінально-виконавчої системи на рівні виправної установи належать:

- тероризування засуджених позитивної

спрямованості з боку інших засуджених;

- створення та існування неформальної, сурово ієрархованої і стратифікованої структури груп засуджених, вплив на яку малоефективний;

- вимагання із засуджених майна, грошей, особистих речей, посилок, передач для «злочинських кас»;

- підбурювання та організація нападів на засуджених, персонал установи;

- захоплення заручників;

- компрометація окремих співробітників, які ведуть активну боротьбу з порушниками режиму;

- погроза або шантаж стосовно адміністрації або її окремих представників;

- опір законним діям персоналу виправної установи;

- ображення інших засуджених або персоналу;

- примушування до участі в групових заворушеннях;

- підготовка засобів для скоєння злочинів;

- листування із засудженими та іншими особами з порушенням установлених прав ізоляції;

- письмові або усні звернення антигромадського змісту до інших засуджених;

- завдання шкоди своєму здоров'ю або заподіяння собі тілесних ушкоджень, а також примушування до цього інших засуджених із метою ухилення від виконання встановлених обов'язків, зміни умов чи місця тримання або подальшого відбування покарання.

Це тільки деякі фактори фактично існуючих загроз внутрішньої безпеки на рівні виправної установи до попередження яких слід постійно приділяти увагу персоналу. Більш відкриті форми агресії тих засуджених, більшість яких має психічні аномалії, а також діяння, які мають тяжкі наслідки, кваліфікуються згідно з діючим кримінальним законодавством, але не завжди рівень професійної підготовки персоналу установи та умови їх служби відповідають вчасному, об'єктивному і неупередженому розгляду цих подій.

До зовнішніх факторів безпеки кримінально-виконавчої системи, з урахуванням вищезазначеного, слід віднести такі:

1. Неадекватна оцінка ролі і місця кримінально-виконавчої системи України в загальнодержавному механізмі соціального управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави.

2. Відсутність ефективної координації дій між усіма суб'єктами державної влади щодо вироблення і реалізації єдиної державної політики у сфері виконання покарань.

3. Невідповідність між правовим та інституціональним забезпеченням кримінально-виконавчої системи.

4. Функціональна невизначеність та фактичне перевантаження слідчих ізоляторів.

5. Відсутність спеціальних установ для тримання засуджених до довічного позбавлення волі.

6. Недостатня робота щодо реалізації Концепції забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів, затвердженої Указом Президента України № 1560/2004 від 28. 12. 2004 р. [17].

7. Лобіювання окремими владними або приватними структурами закупівлі за державні кошти медикаментів і продуктів харчування, якість яких неможливо перевірити або не можна гарантувати безпеку їх застосування засудженими.

8. Недостатня інформаційна, наукова

та навчальна база майбутнього розвитку кримінально-виконавчої системи України.

9. Відсутність Концепції безпеки кримінально-виконавчої системи як складової частини системи національної безпеки України.

Зрозуміло, що загальні проблеми безпеки кримінально-виконавчої системи України на етапі реформування і, сподіваємося, її перебудови на сучасну пенітенціарну систему, потребують часу і значних зусиль усього нашого суспільства. Так, відповідним Указом Президента України 25 квітня 2008 р. була схвалена Концепція реформування державної кримінально-виконавчої служби України, яка визначає загальні завдання, основні заходи, етапи і терміни її реформування до 2017 р., але дотепер (на грудень 2008 р.) Кабінет Міністрів України не має можливості розробити та затвердити у 3-місячний строк Комплексну цільову програму реформування Державної кримінально-виконавчої служби України [18].

Це також не сприяє формуванню в суспільстві належного розуміння важливості діяльності кримінально-виконавчої системи України, забезпеченню безпеки її існування і реформуванню її до сучасної пенітенціарної системи європейського зразка.

Література

1. Закон України від 19. 06. 2003 р. «Про основи національної безпеки України» № 964-IV // ВВР України. – № 39. – 2003. – Ст. 351.

2. Указ Президента України № 997/2008 від 04. 11. 2008 р. «Про деякі заходи щодо забезпечення скорочення видатків Державного бюджету України на утримання органів управління» // Офіційний вісник України. – 2008. – № 84. – Ст. 2814.

3. Тлумачний словник української мови / [уклад. Т. В. Ковальова, Л. П. Коврига]. – Х., 2005. – С. 550.

4. Указ Президента України № 311/2008 від 08.04.2008 р. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.02.2008 р. «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» // Офіційний вісник України. – 2008. – № 28. – Ст. 838.

5. Кримінальний кодекс України // ВВР України. – № 25-26. – 2001. – Ст. 131.

6. Романов М. В. Загальна характеристика кримінально-виконавчої системи України / Романов М. В. // Кримінально-виконавче право України: підруч. для студ. юридич. спец. ВНЗ / [за ред. проф. А. Х. Степанка]. – Х.: Право, 2005. – С. 28 – 29.

7. Гель А. П. Органи та установи виконання покарань / Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: Навч. посіб. / [за ред. проф. А. Х. Степанка]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 93.

8. Зубков А. И. Комментарий к Уголовно-исполнительному кодексу Российской Федерации / [под ред. д. ю. н., проф. А. И. Зубкова]. – М.: Норма, 2004. – С. 53.

9. Резник І. І. Загальна характеристика періодів становлення та розвитку кримінально-виконавчої системи і законодавства України / Резник І. І. // Кримінально-виконавче право України (Загальна та Особлива частини): навч. посіб. / [за заг. ред. проф. О. М. Джужи]. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – С. 37.

10. Концепция реформирования уголовно-исполнительной системы. – М.: ГУИН МВД СССР, 1990.
11. Стручков Н. А. Курс исполнительно-трудового права: проблемы общей части / Стручков Н. А. – М.: Юрид. лит., 1984. – С. 14 – 6.
12. Радов Г. О. Роль та місце пенітенціарної системи в структурі державного управління України / Г. О. Радов // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: щоріч. бюл. Київ. ін-ту внутр. справ. – № 1 (2). – РВВ КІВС. 1997. – С. 11.
13. Кримінально-виконавчий кодекс України // ВВР України. – № 3-4. – 2004. – Ст. 21.
14. Закон України від 02. 03. 2000 р. «Про загальну структуру і чисельність кримінально-виконавчої системи України» № 1526-III // ВВР. – № 20. – 2000. – Ст. 151.
15. Орлов П. И. Уголовно-исполнительное законодательство Украины: сб. нормат. актов / Орлов П. И., Севостьянов В.П., Шумилин С.Ф. – Х.: ХИВД, 1993. – С. 134 – 135.
16. Закон України від 23. 06. 2005 р. «Про державну кримінально-виконавчу службу України» № 2713-IV // ВВР України. – № 30. – 2005. – Ст. 409.
17. Указ Президента України № 1560-2004 від 28. 12. 2004 р. «Про Концепцію забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів» // Офіційний вісник України. – 2004. – № 52. – Ч. I. – Ст. 3435.
18. Указ Президента України № 401-2008 від 25.04.2008 р. «Про Концепцію реформування державної кримінально-виконавчої служби України» // Офіційний вісник України. – 2008. – № 33. – Ст. 1082.

Анотації

Стаття присвячена постановці та аналізу питань щодо розробки теоретичних основ безпеки кримінально-виконавчої системи України, оцінки її ролі і місця в загальнодержавному механізмі боротьби зі злочинністю, а також визначенню основних діючих внутрішніх і зовнішніх факторів загроз безпеці кримінально-виконавчої системи України на різних її рівнях.

Статья посвящена постановке и анализу проблем разработки теоретических основ безопасности уголовно-исполнительной системы Украины, оценки ее роли и места в общегосударственном механизме борьбы с преступностью, а также определению основных действующих внутренних и внешних факторов угроз безопасности уголовно-исполнительной системы Украины на разных ее уровнях.

The article is devoted to the analysis of the problems connected with the development of theoretical foundations of security of the Ukrainian criminal penitentiary system. Its role and place within the general state mechanism of combating crime are evaluated. The basic internal and external threats to the security of the Ukrainian criminal penitentiary system are determined at various levels.

УДК 343.1231

Г. В. ЮРКОВА,
канд. юрид. наук,
нач. кафедри кримінального процесу
Херсонського юрид. ін-ту ХНУВС

ДІЯ ПРИНЦИПУ ПУБЛІЧНОСТІ НА СТАДІЯХ ДОСУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Одним із дискусійних питань у науці кримінального процесу є питання принципів узагалі та принципу публічності зокрема. Дана тема є досить актуальною, оскільки принципи – важливий регулятор

кримінально-процесуальних відносин, вони забезпечують пріоритет прав людини і громадянина у сфері кримінального судочинства і є універсальним інструментом для перевірки законності, обґрунтованості